

Zdrava, skrivnostna Roža!

*Skrivnostna Cvetka vzevela je med nami.
Brez Nje bi bili naši vrti razdejani.
A z Njo, čeprav pod slamnatimi krovi,
naš mali rod ni zadnji med rodovi.*

*Vse polno v našem rodu skriva se pomladi
z veselim petjem, z rožnimi zakladi;
vse zakipelo v novo bo življenje,
če Ti, o cvet skrivnostni, dahneš nam vsta-
jenje.*

*Ti dahni lahko mimo naših koč,
Ti jim poljub ljubezni vtisni vroč,
Ti bodi rosna kaplja, ki jim zdravje kane
v njih nepokojne, razboljene rane.*

Pomenki.

Cerkvena občina.

Je ni lepše družinske skupnosti, kot jo ima cerkvena občina. S kakšnim veseljem vleče človeka domača cerkev! Zunaj cerkve se ločijo pota posameznikov, vsak gre med tednom po lastnih opravilih in za lastnim dobičkom. Pa pride nedelja! Zvonovi pojo in vabijo vse v skupno očetovsko hišo, pred skupni oltar in k skupni družinski mizi. Vsi gledajo na isti tabernakelj, molijo istega dobrotnega Očeta, pojejo iste pesmi v čast skupni Materi. Vse karkoli je v hiši božji: oltar, obhajilna miza, krstni kamen spominja glasno in nazorno, da so vsi farani: premožni in ubožni, odrasli in otroci, bratje in sestre, sveta božja družina. In duhovnik v vasi? Kaj naj bo družega kot skupni oče, ki z ljubeznijo sprejema male. kot jih je spre-

Krst prvih kristjanov

jemal najvišji Duhovnik, ki prihaja v hiše vseh, tudi revnih in grešnih, kot je prihajal med nje usmiljeni Samarijan, ki briše solze vsem, kot jih je brisal Gospod? Da, vsaka duhovnika bi morala biti najlepši zgled družinske vzajemnosti, ki druží vsa srca medseboj v najglobokejšem Srcu Gospodovem. Bi morala biti — pa ni povsod! Zakaj? Vzrokov je dosti, najvažnejši pa je brezdvoma ta, da so se verniki oddaljili od skupnega vrelca Euharističnega, da niso več edini v »lomljenju svetega Kruha«, kot so bili prvi kristjani. Poromajmo, prijatelji, v duhu devetnajststo let nazaj. Mogoče se bo temu in onemu vzbudilo domotožje po tistih lepih, ljubezni in družinske zavesti polnih časih, ko so bili prvi naši bratje in sestre po veri — eno srce in ena duša.

Prvi kristjani.

Sveta zgodovina poroča: »Verniki pa, ki so bili prerojeni v Duhu in vodi, so vztrajali v veri apostolov. Bili so edini v lomljenju kruha in molitvi. Dnevno so se zbirali vsi v hiše premožnih kristjanov in hvalili Boga. Bili so priljubljeni pri vsem ljudstvu. Gospod pa je od dne do dne množil njih število. Bili so vsi eno srce in ena duša. Ni ga bilo med njimi, ki bi smatral za lastno imetje to, kar je imel, temveč vsi so imeli vse skupno. Mogočna milost je bivala v vseh in ni ga bilo reveža med njimi. Vsi namreč, ki so imeli polja ali hiše, so jih prostovoljno prodajali, prinesli skupiček in ga dali apostolom na razpolago. Vsak je dobil, kolikor je potreboval.« — Ganljiva je ta slika. Tako dobro dene človeku, ki živi v današnjih krivičnih socialnih razmerah med divjim slojnim bojem, ta zgled dejanske ljubavi prvih kristjanov. Ubožci so jim bili največji in najlepši zaklad. Povsod so jih izdatno podpirali; ob času papeža Urbana I. (222—230) ni bilo v Rimu med kristjani niti enega berača.

Odkod ta socialna sprememba? Saj je znano, kakšni grozni socialni prepadi so obstojali med takratnimi pagani. Kdo se ne zgrozi ob misli na uboge sužnje, ki so bili ubornejši kot živali, slepo orodje v rokah samovoljnih gospodarjev? Komu ne vztrepeta srce ob pogledu na uboge žene, ki so bile igrača v pesteh strastnih nasilnežev? Kdo ne pomilituje ubogih slabotnih otrok, ki so jih trgale na javnih rimskih cestah po noči cele tolpe sestradanih volkov, ki so prihajale iz abruških šum? Kdo ne zatisne oči ob zgodovinskih vesteh, ki pripovedujejo, da je v amfiteatrih na mesec izhropelo 20 do 30.000 ubogih sužnjev, ki so padli v boju z divjimi zvermi med pošastnim vpitjem in ploskanjem podivjanega ljudstva in med sviranjem tisočev godal napajali cirkuška tla s svojo krvjo? — To so najgroznejša poročila o brezupnem socialnem stališču za časa paganskih cesarjev. Kako je bilo mogoče ubogim kafarnaumskim ribičem in njihovim učencem prevrniti to zločesto socialno stanje? Znabiti so poskušali z revolucijami, ali s sovjeti? Že sama misel nato je smešna. Imeli so drugo izdatnejše sredstvo: živo vero v Onega, ki je živel med njimi, nazoren zgled Boga — človeka. Ta vera je svet predrugačila. »Kateri so bili poprej vdani nasladam, se zdaj veselijo v zdržnosti, oni, ki so se poprej bavili z vražami in čarovnijami, se zdaj posvečujejo večnemu, neustvarjenemu Bogu; kateri so prej denar in dobiček cenili nad vse, razdajajo svoje imetje ubogim v občo uporabo. Tisti, ki so se prej sovražili in s tujci niti občevati niso hoteli, živijo sedaj z njimi, celo molijo za svoje sovražnike in si prizadevajo pomiriti one, ki jih preganjajo.« (Justin.) Žena, ki je bila pri nevernikih le dekla v družini, je postala gospodinja, možu enaka v pravicah. Za to ni bila potrebna ženska »emancipacija«, vera, živa vera je dvignila žensko dostojanstvo. Sužnost je polagoma pojenjala. Že za cesarja Trajana je predstojnik rimskega mesta odpustil 1250 sužnjev ter jih tako obdaroval, da je bilo vsakemu mogoče začeti lastno gospodarstvo. Krščanski gospodarji so pripeljali sužnje v cerkev pred oltar in jih tam oprostili. Oproščenje je duhovnik zaznamoval v cerkvene knjige in gospodarja ter bivšega sužnja blagoslovil.

Te prvokrščanske občine so nam najlepši dokaz, da je pot do pravega komunizma mogoča le v plemenitih, od krščanstva prežetih ljudeh, ne pa v revolucijah, brezboštvu in slojnim boju. Vstop v krščansko občino je dajal krst. Takrat so krščevali nele otroke, temveč tudi odrasle. Krščeni so nosili belo obleko osem dni. Kdor se ni izkazal v veri močnega, ni bil deležen te milosti. Odpadnikov in »napisanih« kristjanov prvi krščanski vek ni poznal.

Središče družinskega življenja prvih kristjanov je bila sveta daritev. Mučenec Justin opisuje božjo službo prve krščanske dobe takole: »Na Gospodov dan se zberó vsi, ki so v mestu ali na kmetih na gotovem kraju. Kolikor čas dopušča beró zgodbe apostolov in pisma prerokov. Po branju spregovori predstojnik in spodbuja k izpolnjevanju svetih resnic. Potem vsi vstanemo in molimo. Ko končamo z molitvijo, prinese duhovnik kruh in vino, da ga posveti in po posvečenju zahvaljuje Bga med tem ko ljudstvo pristavlja: Amen. Od svetega Kruha jedó vsi pričujoči, bolnikom ga pa ponese diakon na dom.« — Jeli čudno, da so tvorili prvi kristjani tako močno občestvo, da so se imenovali »ena duša in eno srce?« Prav nič čudnega ni ta ljubezenska vez, ker so vsi jedli isti Kruh in postali isto telo. Evharistija jim je bila skupna družinska miza ljubezni, pri skupni družinski mizi pa smejo biti le prijatelji, enakopravni ljudje, ki se ljubijo, kot sinovi istega Očeta. Skupna vera in Evharistija sta ustvarili tako trdno bratovsko ljubezen med prvimi kristjani, da so celo pagani vzklikali: »Glejte, kako se ljubijo med seboj!«

Preganjanja.

Nad to božjo, ljubečo se krščansko družino so pridrveli grozni dnevi, polni krvi in stokov, obenem pa polni molitve in junaštva. Sredi med razuzdanimi pagani, ki so vkljub uživanju čutili notranjo praznoto in nezadovoljnost, je živela čreda učencev Krista, ki je učil odpoved in za odpoved delil zadovoljnost in srečo. Grehom vdane pagane je pekla vest, ko so videli zgledno življenje kristjanov. Zato so jih začeli sovražiti in preganjati.

Drug razlog za preganjanje kristjanov je bilo malikovalsko naziranje, da bo konec rimske države, če se malikom ne bodo izkazovale časti. Silili so kristjane, naj darujejo cesarjem in državnim bogovom. Tega seveda kristjani niso mogli in niso hoteli delati. Zato so jih obdolžili kot veleizdajalce in jih tirali na morišče. Obdolžili so jih, da imajo skrivne, državni nevarne shode. Sovražili so jih in dolžili vseh nesreč, ki so tedaj zadevale rimsko državo. Sedaj so bili krivi suše, potem zopet povodnji, nekda potresa, drugič zopet kužnih bolezni.

Prvi je začel kristjane preganjati divji in kruti Neron, ki je živel od leta 54. do 68. po Kristusu. Poleg drugih zločinov je ukazal zažgati mesto Rim in je tega zločina obdolžil kristjane. Nešteto kristjanov je bilo na grozovite načine mučenih in umorjenih, med njimi tudi apostelska prvaka sv. Peter in Pavel. Najdalje je trajalo grozovito preganjanje za vladanja cesarja Dioklecijana. Ta cesar je ukazal podreti vse krščanske cerkve in sežgati svete knjige. Nato je zaprl vse duhovnike. Ker so bile ječe takoj prenapolnjene, je dal zapoved, duhovnike z mučenjem siliti k odpadu. Zadnje povelje je bilo: kdor ne daruje bogovom, naj bo umorjen. Tedaj je začela teči kri krščanska v potokih. V enem samem mesecu je bilo leta 304. mučenih 17.000 kristjanov. Tudi v naši deželi je tekla mučeniška kri. Pri Majnici ob Soči sta bila mučena sv. Hilarij (Jelar) in Tacijan, v Trstu pa so obesili kamenja in svinca na vrat sv. Justu in ga vrgli v morsko globočino.

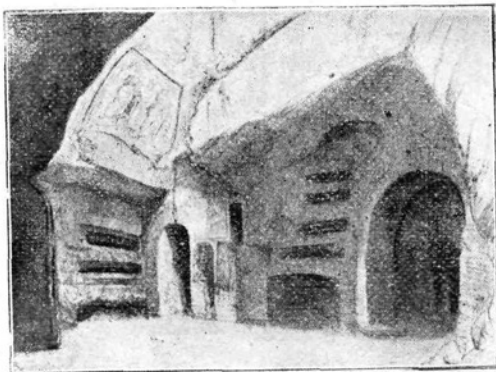
Podzemski dom.

V teh strašnih dneh krvi in umiranja so se umaknili prvi kristjani v podzemeljska grobišča, takozvane katakombe, katerih je največ v okolici Rima. Ta podzemeljska bivališča preganjanih kristjanov obstoje iz mnogih ozkih in dolgih hodnikov, ki imajo v steno vsekane podolžne dolbine za grobove in iz še nekoliko večjih prostorov, kjer so obhajali tudi službo

božjo. V teh katakombah so pokopavali umrle mučence, zato je bilo in je še to podzemsko pokopališče sveti kraj.

V jutranjem mraku, ko je bila apijska cesta, ki pelje iz Rima zavita še v temo, so stopale v temne plašče ovite sence po potih in stezah, ki vodijo k peščenem gričevju. Sveta tihota je šla z njimi, le napol tihi pozdrav »Mir s teboj« je prenašal med hitečimi jutranji veter. Ob skritih odprtinah so se zbirali in izginjali drug za drugim pod zemljo, le nekaj stražnikov je ostalo zunaj na straži.

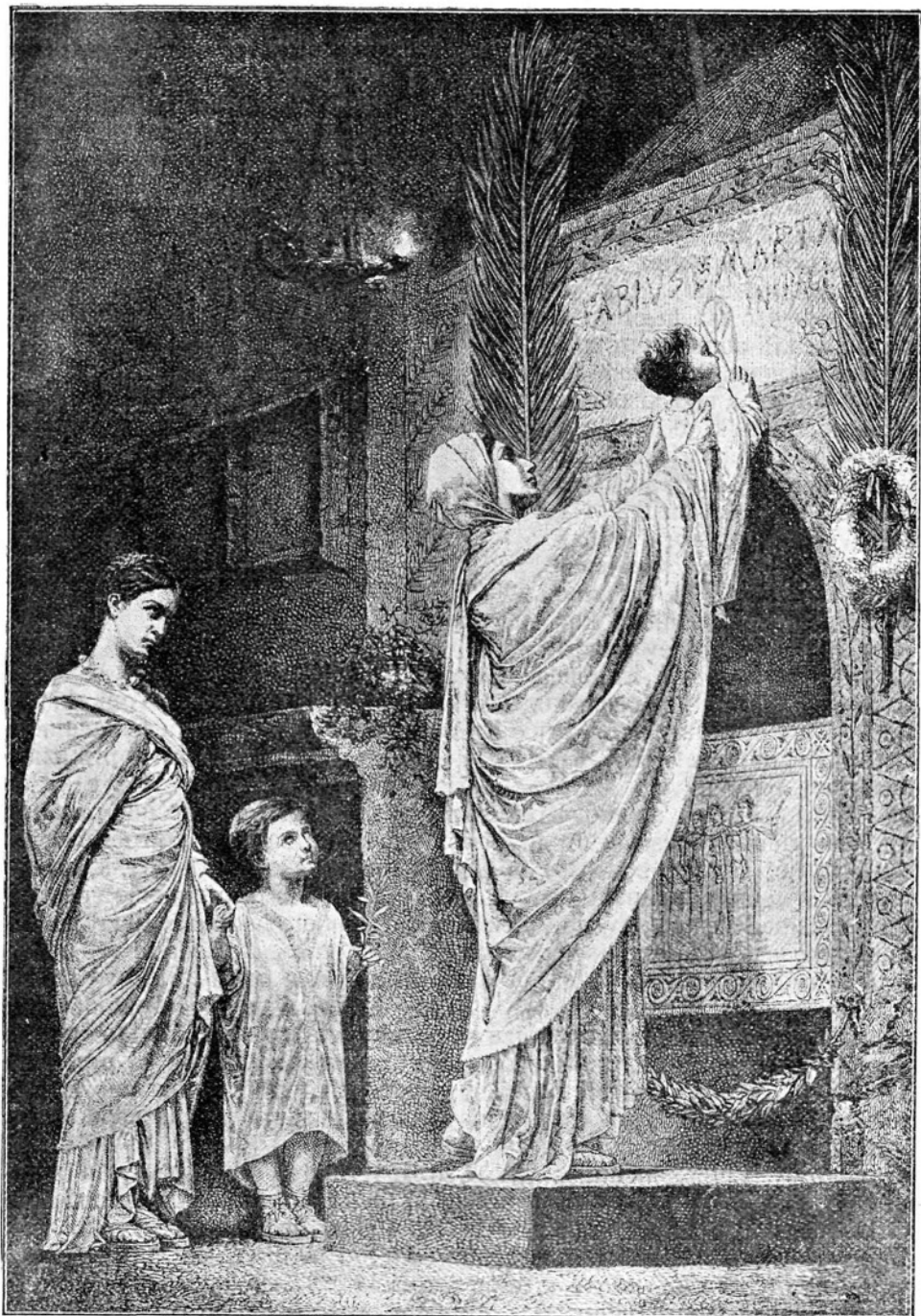
Kakor hitro je skrila zgodnje romanje zemlja, so v rovih zagorele baklje. Luč je vzplamtela pri luči in ob svitu so odsevali obrazi starčkov in mož, plemenitih gospa in revnih žen ter angelski obrisi zorne mladosti, ki je bila že v cvetu svojih dni navajena na trpljenje. Prvi kristjani so se sestajali k sveti daritvi. Na sredi večjega prostora je plapolal ogenj in razsvetljeval mračen prostor. Ta prostor so napolnili do zadnjega kotička. Pobožna molitev preganjanih in stiskanih je zadonela kot otožno doneča harfa in se prelivala v pesem mučeniško, kakršno so znali peti le oni, ki so videli ribiče iz Kafarnauma, priče Krista zmagovalca. — Pa je zašumelo med molečimi. Gre! Kdo? Kje? — In glej, tam na hodniku se je prikazala siva glava ljubeznjivega starča, ožarjena v svitu plamenic. Have! Pozdravljen! — Peter, apostol Kristusov, oče prve cerkvene občine, prihaja! On, ki je videl Kristusa — on govori! Sveta tihota zavladala v grobišču.

Katakombe

»Bratje! Hvaljen bodi Bog in Oče Gospoda našega Kristusa, ki nas je napolnil z velikim upanjem, da vstanemo od mrtvih in prejmemo nestrohljiv, brezmadežen in nevenljiv delež. Sedaj žalujete in trpite; tedaj pa, ko bo preizkušena vaša vera, se boste veselili. Dan vašega veselja ni več daleč. Zato se radujte v Gospodu in mu prepevajte hvalne pesmi. Njegova milost je vedno z vami in ostane v vas!« Prvak apostolov je končal, množica je enoglasno zaklicala: Amen in solze so se zalesketale v očeh. Med to družino je prišel v posvečeni Kruh Gospod sam. Iz apostolovih rok so prejemale Kruh življenja oni, ki so bili obsojeni v mučeniško smrt. Enoglasno in mogočno je zadonela iz vseh src prošnja: Maranatha! — Pridi Gospod Jezus, pridi, ker Te čakamo!

Daritev je bila končana. Poljubili so se verniki in odšli zopet ven iz katakomb, kjer je sijalo že jutranje solnce in jih pozdravljalo s krvavordečimi žarki. Apostol je še ostal in krščeval. Novi člani občine so prejemale znak prave vere, ki zna iz šibkih in malih narediti močne in velike. Tam ob grobu se je še ustavila mati udova s tremi otročički. V grobnici je spal sveto spanje ljubljeni soprog Fabij. Pri zadnjem preganjanju so ga umorili. Zapustil je ženo, dve hčerki in najmlajšega sinčka ljubljencečka. Junaška mati jih je peljala vsaki dan na očetov grob. Rožic in zelenja so prinesli s seboj. Najmlajšega je dvignila udova, da je z nedolžnimi ustnicami poljubil sveto Ime na nagrobnem kamnu, pod katerim je bilo pokopano sveto truplo nje-

Vdova mučenca

govega očeta — mučenca. Ko so odhajali iz katakomb je šel z njimi blagoslov očetov in že v najmanjšem je zorelo junaštvo vojščakov Kristovih, ki so pripravljene pretrpeti vse preganjanje in preliti zadnjo kapljico krvi za Njega, ki je sam umrl, da bi drugi živeli.

Tako junaštvo je zorelo le v onih dneh, ko je cvetela živa vera in tekla mučeniška kri. Ta kri mučencev je bila pa seme novih kristjanov.

Junaški rod.

Te vrstice bi morale biti pisane s krvjo, ker bodo v skromnih besedah skušale opisati junaštvo negodnih otročičev, zornih mladenk, osivelih starčkov in krepkih mož, ki so močili s svojo krvjo natezalnice, cestni prah paganskih mest in pesek v arenah. Ker pa je kri našega modernega rodu slabotna in grešna, naj opisuje grozne muke naših prvih krščanskih bratov in sestrah le livaležnost in sveto občudovanje.

Trpljenje! Kako strašno nam doni ta beseda zlasti takrat, ko je trpljenje naše namenjeno drugim. In kaj naj rečemo o trpljenju, ki je namenjeno vzorom? Današnji svet ga ne pozna, zato naj ga odkrije ona sveta mučeniška doba, ki je rodila junake in junakinje za najvzvišenejši ideal — za Krista in Njegovo vero.

Zalotili so kristjane. Kot tolpo živine so jih uklenili, pretepali in gnali pred sodnika. Največji zločin je bil takrat, biti kristjan. »Non licet esse Christianos« ni dovoljeno biti kristjan, to je bil državni rimski zakon.

Prišel je dan razprave. Pred sodnim stolom so postavili ograjen oder in na ta sramotni prostor so privlekli obtožene kristjane. Pobesnena množica jih je sramotila, proklinjala in pljuvala vanje. Ob tem sramotnem odru so bile postavljene natezalnice in mučilno orodje: razbeljene klešče, zobčasti biči, nabrušeni noži itd. Pred odrom so postavili kip cesarjev in pred njim kadilni oltar, kamor naj bi stresali kadilo oni, ki bi odpadli od vere. Dvignil se je sodnik in vprašal rezko: »Si kristjan?« Od odgovora je bil odvisen potek razprave. Če je obsojeni odgovoril: »Nisam,« so ga peljali pred žrtvenik, kjer je moral darovati kadilo pred cesarjevim kipom in proklinjati Kristusa. Če se je spozabil tako daleč, je bil obsojenec oproščen. Kako

Zadni pozdrav

strašna je bila ta odločitev! Na eni strani prostost, na drugi smrt. In kakšna smrt? Ne kratka in hitra, temveč počasno umiranje med mukami in nasiljem. In vendar je bilo odpadnikov tako malo, da je njihovo število le neznatna kapljica v primeri z morjem junaštva. Redno se je na vprašanje glasil jasni odgovor: »Sem kristjan!« Smrtna obsodba je padla. Sodnik je skušal še z vso zvijačo pregovoriti spoznavalce, laskal se jim je, obetal sijajne službe in denar. Le par zgledov! Pred sodiščem je stala plemenita gospa Perpetua. Da bi jo sodnik omajal, je opisoval sive lase in tresoče roke njenega očeta in nedolžne, solzne oči negodnega otročiča - edinca. A plemenita gospa je vztrajala. Škofa Polikarpa so posadili na okrašen voz, ga slovesno vozili po mestu, da bi ga premamili. Nič ni pomagalo — vztrajal je in raje pustil, da so ga vrgli z voza, kot bi zatajil svojo vero.

Ko je sodnik spoznal, da ne opravi s prigovarjanjem nič, je ukazal obsojenca vreči v ječo. O, te temne, vlažne ječe! Uklenjeni v verigah so gladni kristjani čakali v njih strašne smrti. Pustili so v te grozne luknje sorodnike obsojenčeve, da bi ga pregovorili. Okrog uklenjenih mater so jokali dojenčki, okrog nevest so plakali ženini, ob gladnem možu je ihtela žena z otročiči. Večkrat so pa ti ljubljenci obsojenčevi sami prosili mučenca, naj vztraja, mu dajali poguma in molili z njim za stanovitnost.

Ko je pretekel določeni rok, so pripeljali izstradane, blede in do smrti izmučene kristjane zopet pred sodnika. Če so na ponovno vprašanje odgovorili: »Sem kristjan,« so jih izročili sodnim slugom, da so jih mučili. Razpeli so jih na natezalnico, da so pokale kosti in se trgale kite. Z noži ali z razbeljenimi kleščami so jim živim rezali meso s telesa, da je tekla mučeniška kri curkoma po natezalnici. Veliko jih je izdihnilo svete duše že na natezalnici. Oni pa, ki so vzdržali te peklenške muke, so bili končno veljavno obsojeni na smrt. Obsodbo je sodni pisar napisal na črno desko, jo razobesil na trgu in na glas prečital meščanom.

Oglasil se je sodni rek: »Ad bestias!« Vrzite ga divjim zverem v amfiteater! Pobesnena paganska tolpa je komaj čakala »prazničnega« dne, ko so tigri, volkovi in medvedje iz afriške puščave sestradani pridrveli iz železnih kletk, se besni zagnali v nedolžne žrtve in jih trgali pred ploskajočo in krvizeljno množico. V areno so padale kletve, hujskajoči klici in najostudnejše psovke — med njimi pa je padla sem ter tje na krvava tla rdeča vrtnica, ki jo je spustila sveta roka nepoznanih kristjanov v zadnji pozdrav umirajočim...

Drugim je veljala sodba »Ad flammas!« Na ogenj ž njimi! Privezali ali pribili so jih na kol, ovili s slamo, namazali s smolo in jih žive zažgali. Na sprehajališču zverinskega Nerona je viselo ob poti vsak večer nad sto takih gorečih bakelj in med njimi se je v zverinski nasladi sprehajal rimski imperator...

Nekateri obsojenci so slišali sodnikov ukaz: »Ad metalla!« Obsojeni v rudokope! Ta kazen je bila najstrašnejša. Z ognjem so užgali obsojencem na čelo pečat sramote, vklenili so jih v verige in vlekli v globoke, smrdljive jame na otok Sardinijo ali v tebajske kamnojome v Zgornjem Egiptu. Celo med strašnim delom so imeli ukovane noge, da niso mogli ubežati. V teh groznih rovih so umirali od lakote in naporov.

Najsramotnejše zločine so izvrševali nad ženskami. Javno so jim ropali deviško čast, se podlo norčevali iz njih ter pred razbrzdano množico skrunjali njih telesa.

Celo mrtvim truplom niso prizanesli. V Lionu na Francoskem so leta 177. vrgli trupla mučencev psom in postavili okrog stražo, da bi jih kristjani

ne mogli odnesti. Zgodilo se je, da so sežgali telesa mučencev in pepel raztrosili v morju. Mislili so, da bodo na ta način preprečili vero v vstajenje mrtvih.

Milijoni so umirali in pred smrtjo neustrašeno pevali zahvalnice Kristu, ki je pripravil zmagalne palme svojim krvavim in umirajočim ljubljencem...

Pa je zasijala tudi tej zvesti krščanski družini svoboda. Leta 313. je izdal cesar Konštantin, ko je s pomočjo znamenja križa, ki so ga molili kristjani, zmagal nad sovladarjem Maksencijem, milanski ukaz, da smejo kristjani očitno spoznavati svojo vero in da se jim mora vrniti prostost, posestva in cerkve. Takrat so vrele iz podzemeljskih katakomb na dan številne trume kristjanov in vstajale so cerkve, v katerih se je molil edini in pravi Bog in častili oni, ki so prelili kri za sveto in edino resnično vero.

Zmagoslavna družina.

Več kot 1600 let je preteklo od teh časov. Tam v Rimu se dviga visoko v zrak zmagoslavni slavolok cesarja Konštantina. Tisoč šeststo let! Oglejmo si to dolgo, dolgo dobo! Koliko ponosnih stavb se je med tem časom zrušilo. Nedaleč od Konštantinovega slavoloka stoji slavolok Titov. Na njem so upodobljeni prizori iz zmagoslavnega spreveda, ko so rimski legionarji jahali po živih telesih uklenjenih Judov. Ta slavolok je nagrobni spomenik judovskim krvolokom, ki so prelivali mučeniško kri kristjanov. Zraven tega slavoloka štrle v zrak razrušene stene koloseja, kjer so umirali neštet kristjani pred očmi besne tolpe, ki je divje kričala: *Christianos ad leones!* Kristjane vrzite levom, tako divje in hrupno, da so se od vpitja tresli mogočni zidovi koloseja. In vendar ni zmagala pohlepna množica na razkošnih sedežih, temveč družipica revnih kristjanov v areni.

To kličejo nemi zidovi v Rimu: Padli so Judje, v prah so se zrušili paganski Rimljani — le slavolok Konštantinov oznanjuje vse veke zmago — kristjanov. Sredi večnega mesta kipi proti nebu veličastna cerkev Sv. Petra. Na trgu pred njo stoji obelisk, ki je za Neronovih časov stal v cirkusu in bil priča mukam in umiranju mučencev. Sedaj nosi ta obelisk križ na vrhu in napis tristoletne zgodovine krščanske občine, ki se glasi: *Christus vincit! Kristus zmaguje!* — — —

K tej družini spadamo tudi mi. Istega Boga imamo, kot oni, isti Kruh lomimo, kot oni, iste milosti prejemamo, kot oni — le mučencev, junakov ni več med nami, ker nas ne druži več v družino trdna vez bratske ljubavi in globoke vere, kot je družila v življenju in smrti one, ki so junaško umirali za Kristusa.

Al. Novak.

Napake in pogrški v društvih.

No, ta nam bo pa vest izpraševal, tako si misliš, mladi moj prijatelj, ko si prebral naslov. Nekoliko tega res nameravam, pa ne z namenom, da bi naše čvrste društvenike in zavedne članice užalil, ampak da bi vam pokazal, česa se varujte, če želite dobro svojemu društvu. Saj smo menda edini v tem, da je bolje, če si naše napake sami pripoznamo in se poboljšamo, kakor pa da bi nam jih drugi — morda naši nasprotniki očitali.

Pa pojďimo k stvari. Ena izmed pogostih in društvenemu živiljenju zelo kvarnih napak je nediscipliniranost članov in članic. Po domače bi se temu reklo neka veljavnost in trma posameznika, ki hoče, da v društvu ravno »njegova« obvelja, da mu mora biti vse z odborom vred pokorno. Če pa ne obvelja, tedaj so vsi križi pokoncu. Zabavljanje, hudovanje, celo izstop iz društva ali odseka je pri takih trmastih glavicaĥ navadno posledica nediscipliniranosti. Pa še misli, kako »fajn« jih je dal društvu pod nos.

Pregleĥva, če je tak nastop res kako veliko junaštvo.

Kajne, v društvo te nihče ni silil vstopiti. Sam in sama si prišla do prepričanja, da ti bo koristilo, ako se z drugimi enakomislečimi izobrazuješ in zabavaš. Zato si prostovoljno pristopil, prečital si pravila in se obvezal držati se jih. Saj to je nama obema jasno, da nobeno društvo ne more obstati brez nekega gotovega reda, ki uravnava društveno živiljenje. Vidiš, ta red nam kažejo društvena pravila. Kam bi neki prišli, če bi vlekel v društvu vsak na svojo stran? Nikamor, ker bi tak zbor ljudi sploh ne bilo društvo, ampak zbor prepirljivcev. — Dolžnost društvenika, in sicer dolžnost, ki jo je prevzel popolnoma prostovoljno ob vstopu, je ta, da ukloni svojo voljo v društvenih zadevah volji drugih društvenikov in ta volja je utelesena v društvenem odboru, ki so si ga društveniki na občnem zboru zbrali izmed svoje srede. Odbor mora skrbeti, da se društvena pravila od vseh članov izpolnjujejo. — Če ti tedaj kakva stvar v društvu ni prav, če misliš, da mora ravno »tvoja« obveljati, vidiš li zdaj pot, katero moraš ubrati, da ne bo potek društvenega živiljenja moten? Odborovemu tajniku sporoči svojo pritožbo in zahtevaj, da pride pri prvi seji do obravnave. Do tedaj mirno potrpi, bodi discipliniran! Odbor bo pretresel tvojo željo; če je upravičena, ti bo dal zadoščenje in obveljala so »tvoja«. In če ti odbor ne ugoti, ti pa vsejedno misliš, da imaš prav? Bodi discipliniran, ne ruši društva; prinesi zadevo pred prvi občni zbor. Ta bo pa neprizivno razsodil kdo ima prav, ti ali odbor. In če ti še občni zbor ne pusti veljati »tvoje«? Tedaj boš rekel če si pravi društvenik! da več ljudi vendar več ve in vidi kakor en sam ter se boš uklonil. Ne smeš pa misliti, da ti je ta uklonitev v sramoto — v čast ti je, ker dokažeš, da znaš samega sebe premagati, da si discipliniran. Ne oni je junak, ki druge potolče, ampak oni, ki samega sebe in svoje samoljubje obvlada.

Resno delo

Točnost je lepa čednost — netočnost je grda napaka. Pevska vaja je napovedana ob 7. uri zvečer. Kako lepo je, naravnost vžitek je za točnega človeka, če najde ob tej uri povevodljo in pevce na svojem mestu. Kako pa se navadno godi? Anka pravi doma: saj se še ne mudi, Lenka sklene: še

to-le napravim prej, potem pojdem, Jože pa si misli, da gre lahko še malo po vasi pred vajo — eden se zamoti tu, drugi tam, počasi kot kaplje kapljajo v društvene prostore in ob 8h je še sreča če se petje začne. Tisti, ki so prišli točno ob napovedani uri so pri takem društvu res pomilovanja vredne sirote. Zapravili so celo uro — no recimo, da so med pričakovanjem kaj čitali, a za domače delo je ura zgubljena.

Kaj je torej netočnost?

Netočnost je brezobzirnost, — namreč brezobzirnost do tovarišev in tovarišic, ki jih puščiš čakati na tvojo milost in čas zapravljati. Netočnost je nalezljiva bolezen, ki se je od tebe navzamejo prav gotovo tudi drugi, češ, saj ob 7h prav gotovo ne bomo začeli, ker ne bo še vseh. Zakaj bi jaz hodil prvi in tam drugih čakal, naj čakajo raje drugi mene.

Netočnost je hudo zlo za vse društveno življenje, ker ozlovolja vse one, ki bi radi ob določenem času začeli in ob določenem končali, ker imajo doma še druga svoja opravila. Zaradi par netočnežev se vaja ob 8h še-le začne, ko bi se vendar takrat lahko že končala.

Netočnost vznevoljuje tudi društvenikove in zlasti društveničine domače, stariše, varuhe, gospodarje, ki so pač pripravljene dovoliti vstop v društvo do gotovega časa, a tirjajo zopet ob gotovem času od otroka, da je doma — pa netočnost vse pokvari in zavleče ter je kriva krega po hišah. Netočnost slabi značaj, društvenika, točnost ga krepi. Netočnost te napravi površnega, točnost ti pomaga, da postaneš temeljit.

Točen mora tedaj v društvu biti predsednik, načelnik odseka in vsak, ki mu je poverjena kaka služba; točni naj bodo vsi člani, točni naj bodo začetki in konci vseh vaj, prireditvev, veselice. Tako in le tako bo društvo zaslužilo zaupanje in ime izobraževalnega društva.

Lastna streha.

Hodil sem med velikimi narodi, občudoval njih milijonske mladinske organizacije in začuden strmel v velikanske, razkošne društvene domove. Pa se mi je godilo kot otroku, ki je šel iz revne bajte služiti v mestno palačo: Tisočkrat raje bi gledal okajeno ognjišče, lesen strop in nizka okna doma, kot pa svetle sobane, slikane veže in mramornate stopnice visokih mestnih hiš. Domačnosti nisem našel v teh velikih društvenih domovih. Dozdevalo se mi je, da sem v velikem hotelu, kjer je na razpolago nešteto sob, restavracija, slaščičarna, koncertna dvorana, keglišče itd. Razlika je obstojala samo v tem, da igra v hotelih glavno vlogo delna, v društvenih hospicijih pa članska izkaznica.

Takrat se mi je zahotelo po naših društvenih domovih. V mislih sem jih štel. Prav malo jih je, in še kar jih je, so večinoma druga last, dana v stalni najem. V Dornbergu, Cerknem, Mirnu, Šturijah, Vel. Dolu, Biljah, Sv. Križu, in na Kredu imajo podobne društvene domove, ki so pravzaprav le večje gledališke sobe, namenjene društvenim prireditvam. In vendar vlada v teh domovih domačnost. En večer doni v njih ubrana pesem, drugi večer odmevajo telovadna povelja, tretji večer predavanja, dramske vaje, deklamacije itd.

O, da bi le imeli povsod take domove, čeprav majhne, pa vendar lastne! Koliko ovir delu razvoju prosvetnega gibanja v naši deželi ravno pomankanje večjih društvenih prostorov. Marsikatero društvo bi priredilo predstavo — a kje? To je letanja, beračenja, pripravljanja predno dobe

pripraven prostor. Pa kaj pravim pripraven! Revni kozolec, široko dvorišče ali pa drage gostilniške sobe pač niso pripravni prostori za dramske prireditve, kaj šele za stalno društveno delovanje.

Nič čudnega ni, če se je v zadnjem času začelo po deželi novo gibanje za postavitev društvenih domov. Težko gospodarsko stališče, malomarnost in neorientiranost članov so glavne ovire, da ne zrastejo društveni domovi tam, kjer so sicer nujno potrebni in znabiti možni. Vemo dobro, da bo za uspešni razvoj društev in za udeležitev našega programa o večerni šoli nujno potrebno zidati take domove, če ne že v vsaki vasi, pa vsaj v vsakem okrožju. Kje naj se sicer vršijo gospodinjski, organizatorični, dramski, pevski, telovadni in drugi tečaji, ako ni zato primernih prostorov!

Vrhopoljsko društvo pred svojim domom

Možje in fantje so ponekod to potrebo opazili in začeli z resnim delom. V naših gorah se je porodila misel, naj bi združne mlekarne pri zidanju hiše na vsak način oskrbele za večji prostor in ga dale društvu v najem. Dobra misel, le žalibog, da je ponekod zakasnela. Pa tudi v dolinah vstaja spoznanje, da je društveno delo brez večjih prostorov otežkočeno. Znano je, da so začela društva v Rihemberku, Idriji, Batujah, na Planini in drugod resno misliti, kako bi si postavila lastno streho. Ovire so v resnici velike, a požrtvovalnost jih premaga.

Najlepši zgled, kaj vse zamorejo vneti društveni člani in članice, nam je Prosvetno društvo v *Vrhopolju pri Vipavi*. Kdo bi si mislil, da bo ta razmeroma majhna vipavska vas, sezidala lasten dom? In vendar smo ga na

Velikonočni pondeljek blagoslovili v veliko radost ondotnega društva in cele Prosvetne zveze.

Kako so vrli Vrhpoljci prišli do lastne društvene strehe?

Poslušajmo, kako pripovedujejo sami! »Bili smo brez strehe in vsi smo čutili, da nam v društvenem razmahu nekaj manjka. Zato smo začeli takoj po vojni zbirati material za društveni dom. Skoro dve leti je ležal kup kamnov ob vrhpoljski cesti in čakal, kdaj pridejo zidarji: Letos se nam je pa zdelo čakanja dovolj. Zbrali smo se možje in fantje ter sklenili, da začnemo z nabirkami. Kakih 20 zavednih gospodarjev je zložilo nujno potrebno svoto za zidanje. Drugi, ki niso mogli pomagati z denarjem, so zavihali rokave, vzeli v roko kramp in »neške«, pa smo začeli! Starejšimov stari hlev smo podrli in na podrtijah smo začeli zidati dom. Prav vsi društveniki in društvenice so delali »kuluk«. Večkrat smo še pozno zvečer pri lampah mešali »mavto«, prenašali kamnje, tramovje, deske in tolkli ter zabijali, da so udarci kladev in sekir odmevali v nanoški rebri. Med delom je donela naša pesem in nam sladila težo skupnega dela za skupni dom. V dveh mesecih je bil dom pokrit in zeleni maj na strehi je pričal, da je glavno delo pod streho.

Manjkalo je seveda še marsikaj: Toda možje in fantje smo bili zadovoljni, nam ni toliko za okras, šlo nam je predvsem za zid. Drugače pa dekleta! Hotela so na vsak način lep strop in snažna tla. A kje dobiti desk? Pa so se napravile najbolj agilne članice na pot od gospodarja do gospodarja in prosile desk, kot bi šlo za njih lastno »balo«! Uspeli so bili velik, ker naše ljudstvo dobro ve upoštevati idealni trud mladine, ki pozna druge domove kot so plesišča in gostilna. Nabrale so toliko desk, da smo postavili strop, naredili pod in še oder po vrhu. Delo in trud sta dosegla svoj venec — pred nami je stal dom — naš lasten društveni dom, ki naj bo skupno ognjišče in žarišče društvenega dela v Vrhpolju. S ponosom smo hodili okrog tega doma v zavesti, da smo postavili spomenik, ki bo še poznim rodovom naznanjal, da so v težkih časih živeli v Vrhpolju možje, fantje in dekleta, ki so znali žrtvovati in delati za ideale.

Na Velikonočni pondeljek je bil naš praznik. Že dopoldne smo šli skupno k društveni maši, pri kateri je imel krasno zasnovan govor č. g. D. Doktorič, odposlanec Prosv. zveze. Po maši je blagoslovil okrašeno dvorano č. g. župnik A. Papež. Popoldne so se zbrali odposlanci društev iz Cola, Št. Vida, Šturij, Vipave obenem z društvenimi člani in članicami iz Vrhpolja. Na ljubeč, prijateljski način smo otvorili Dom z lepo zamišljeno akademijo, pri kateri so nastopali domači pevski zbor pod vodstvom delavnega pevovodje g. Premrla, deklamatorji, deklamatorice, žive slike itd. Izredno smo hvaležni Prosvetni zvezi, da je k otvoritvi poslala g. zveznega tajnika, ki se je v vznešenih besedah spominjal onih, ki so dali prvo pobudo za društveno delo in zidanje Doma v Vrhpolju. Njegove misli o pomenu lastne strehe so nas prepričale, da smo na pravi poti. V hvaležnost nismo mogli dati gospodoma odposlancema drugega, kot da smo ju obdarovali z velikonočnimi pirhi. Ta dan otvoritve in blagoslovitve našega društvenega Doma nam ostane v trajnem spominu.

O Dom, ti vsem
boš vse
Zato z veseljem
oko te naše zre!

(Fr. Kodre.)

Tako govori dopis iz Vrhpolj. Objavili smo ga v spodbudo našim društvom, da začno tudi drugod misliti na potrebo lastne strehe.

Požrtvovalnim članom in članicam vrhpoljskega društva iskreno častitata tudi Prosvetna zveza z željo, da bi dobrotno **nebo blagoslovilo njihovo delo** in delo onih, ki si bodo po njih zgledu zidali — lastno streho.

Prireditve.

(Spremembe vsled novega odloka.)

Prireditve sploh, kakor tudi društvene prireditve, je urejal v Italiji takozvani zakon o javni varnosti. Ta zakon je dal v členu 39 pravico županu, da sme izdajati dovoljenje za javne prireditve sam. Znano pa je, da so bile vsled izrednih razmer te pravice vzete županstvom in pridržane podprefekturi oziroma kvesturi. Naša društva so morala vlagati dosedaj prošnje za javne prireditve na podprefekturo, županstva so izdajala le »Nulla osta« od svoje strani.

Prosvetna zveza se je trudila, da bi na merodajnih mestih dosegla uveljavljenje zakona o javni varnosti tudi glede prireditev. Poslanec Besednjak je tozadevno večkrat interveniral pri notranjem ministru Federzoniju in drugih odločujočih činiteljih v uradih notranjega ministerstva. Uspeh teh intervencij je bil

novi odlok,

ki ga je izdal dne 28. februarja 1925. videmski prefekt kom. Ricci v okrožnici št. 414. Ta okrožnica vrača županovo pravico glede izdajanja dovoljenj za javne društvene prireditve. Kako bodo torej postopala odslej društva, če hočejo dobiti dovoljenje za javno prireditev, to je za tako prireditev, kamor imajo dostop vsi ljudje, ne samo društveniki ali izrecno vabljeni in tudi za take prireditve, ki so sicer namenjene le društvenikom, a se vrše v javnih prostorih (gostilna, dvorišče itd.)?

Takole: Prošnja za take prireditve naj naslove in vložje društva *na županstvo*, ne več na kvesturo. Prošnja naj spišejo na kolkovno polo za 2 liri in prilože kolek za 3 lire za odgovor. V prošnji naj navedejo, kje in kdaj se prireditev vrši. Nato naj označijo točni program, v katerem naj bo zaenkrat italijanska točka (deklamacija, pevska točka). Tej prošnji morajo priložiti sledeče priloge: 1. potrdilo o vplačani finančni taksi 18,20 L, 2. potrdilo o vplačani taksi za vstopnice (Molesini). Na račun mu je treba dati primerno svoto (ca 50 lir), ki jo po prireditvi poračuna, 3. kratek izvleček (vsebinsko) točk, ki se predstavljajo in sicer v italijanskem jeziku.

Na podlagi te prošnje izda *županstvo samo* dovoljenje v sporazumu z orožniško postajo, ki izda svoj »nulla osta«.

Dobila so pa županstva od podprefektore posebni nalog, da morajo igre in besedilo pevskih točk poslati v pregled in odobritev podprefekturi, predno izdajo dovoljenje za uprizoritev. Ponekod svetujejo županstva društvom, naj sama pošljejo vsaj 48 ur preje v rekomandiranem pismu kratko vsebino točk v italijanskem jeziku na podprefekturo. Drugod županstva store to sama. Brez dvoma je to določilo zelo oviralno, ker je združeno s prestavljanjem in zamudnim pošiljanjem.

Prosvetna zveza skuša tudi v tem oziru olajšati društvom njihovo delo. Po odposlancih se je obrnila na prefekturo s prošnjo, naj bi prefektura odobrila seznam že dovoljenih iger, da ne bi bilo treba v vsakem slučaju po-

šljati igre, ki je bila že odobrena in uprizorjena na podprefekturo. Prefekt je obljubil, da bo upravičeno prošnjo blagohotno upošteval in čimpreje rešil.

Ta določila veljajo, da še enkrat povzamemo, za one javne društvene prireditve, ki se vrše v javnih prostorih ali na prostem.

Za vse društvene prireditve pa, ki niso javne, t. j. za one, ki se vrše v zasebnih ali društvenih prostorih in so dostopne *le društvenim članom* in njihovim družinam z izročnim ali pisanim imenskim vabilom (članska izkaznica) pa ni potreba nobenega predhodnega dovoljenja in javljenja krajevni varnostni oblasti. K tem prireditvam spadajo vse društvene akademije, društveni večeri, predavanja itd.

Nujno svetujemo društvom, da svojih prireditev ne prirejajo v gostilniških prostorih in samoobsebi umevno je, naj najstrožje pazijo na to, da se ne bo po prireditvi razvil kakršenkoli ples. Malomarnost je lahko za društvo usodopolna, ker je za take slučaje, ki pa morajo izginiti iz našega prosvetnega dela, potrebno posebno dovoljenje, ki ga ne smejo izdajati županstva, temveč le podprefektura.

Podrobnejša navodila je dala Prosvetna zveza že okrožnim predsednikom, katere bo tudi odslej stalno obveščala o vsaki spremembi glede prireditev.

Večerna šola.

Bilo je po Veliki noči. Osredkarjev profesor se je poslovil od fantov z željo, naj mu v kratkem kaj pišejo. Na sv. Jurija so hlapci menjali službe, kako je navada. Osredkarjev gospodar je tudi odpovedal službo hlapcu, ker je bil fant nemaren, redno pijan in zapisan pri nekih rdečih komunistih. Ko je hlapec zvedel, da je odpuščen, se je razkoračil, začel pridušati se in vpil na vse grlo: »Le počakajte, zlodiji! Mi komunisti vam bomo že pokazali! Ne boste tlačili uboge delavce. Srp in kladivo bosta tolkla po vaših hrbtih!«

Sicer se Osredkarjev gospodar ni zmenil za »rdeče« prerokovanje hlapca z rdečim nosom, vendar bi rad zvedel od strica profesorja, koliko je resnice nad temi pritožbami in grožnjami, ki jih ima polna usta že vsak gostilniški razgrajač. Pomenil se je s fanti. Sestavili so pismo in prosili odgovora na vedne pritožbe o »izžemanju proletarijata«.

Čez teden dni je došlo naslednje pismo: »Dragi fantje! Veseli me, da hočete odgovora na frazo, ki dandanes kroži po svetu kot »ringelšpil«. Kakor pri vsaki frazi, tako se je treba čuvati pretiravanja tudi pri klicu: Proletarijat se izžema! Če pogledamo dandanes po svetu, opazimo, da so si delavci znali priboriti neprimeroma več pravic in ugodnosti, kot jih imajo kmetje in obrtniki. Napačen je nauk komunističnega očeta Marksa: Celi svet je velika fabrika in oni, ki so na tem svetu edino pomoči potrebni so — delavci. Ta nauk ne drži! V naših razmerah sta kmet in obrtnik na slabših nogah. Res je sicer, da ju ne prištevajo k proletarcem, a v žepu nosita isti proletarski znak in v srcu isto skrb za obstoj ko delavci. Še več! Upal bi se trditi, da je ponekod marsikateri delavec naravnost kapitalist v primeri z obrtnikom ali kmetom, ki je čita pod strašnimi davki.

Vzrok za to stanje tiči zlasti v tem, ker dandanes svet splošno omalovažuje delo in obožuje denar. Le tisti kaj velja med ljudmi, ki plača. Nihče nima navade vprašati, kaj znaš, ampak koliko imaš. Kaj zato, če si uradnik, učitelj, duhovnik: stan in znanje svet prezira, gleda le na to, ali si bogat ali

reven. Po tem te sodi. Delo se je moralo skriti pred kapitalom. To razliko je treba premostiti.

Opazujemo, da hoče socialna politika zadnjih let ta prepad med delom in kapitalom zmanjšati. Vidimo, da se je proletariat v vojski zavedel, da se torej ne more govoriti o kakem izžemanju, ker je izžemanje mogoče le pri onem, ki se ne zaveda svojih pravic. Opazujemo v nekaterih državah, kot v Nemčiji, Avstriji itd., da so delavci prišli do odločilne besede v podjetjih in so ponekod podjetniki izgubili veselje, ker vidijo, da jim gleda v račune človek, ki mu je mar le višji zaslužek in ročno delo, ne zna pa upoštevati telesnega dela. To pač moramo priznati socialistom in komunistom: Znali so organizirati delovno ljudstvo, a obenem ga skušajo z različnimi sanjarijami in praznimi obljubami treščiti v najhujšo krizo.

Upam, da Vam bo odgovor jasen. Prečitajte in premislite, ter se kmalu še kaj oglasite. Vse fante pozdravlja

prijatelj Tone.

Nove igre.

FRANCE BEVK: BEDAK PAVLEK. — Otroške igre. Zbirko je izdala Naša založba v Trstu. igre prodaja K. T. D. v Gorici. — Zbirka obsega pet iger, v katerih nastopajo odrasli in zlasti otroci. Snov je zajeta iz bajeslovja in pravljničnega sveta. Brezdvomno bo zbirka zelo dobrodošla onim družtvom, ki imajo večje odre in primerno scenerijo. Te igre so nalašč primerne za naračaj po naših družtvih. Vemo, da brez naraščaja društva ne uspevajo. Žalibog, da igre stavijo preveč zahtev na režiserja in scenerijo. Glede uprizarjanja na prostem so pa brezdvoma težave večje, kot si jih pisatelj predstavlja. Prva igra: »*Bedak Pavlek*« opisuje revnega dečka, ki je postal carjevič. Zahteva scenerijo kmečke hiše, gozda in dvora. Nastopa: 6 moških, 3 ženske in 8 otrok. Sodeluje zbor vil in dvorjanov. Misel igrice je lepa. Druga igrice »*Skrb in smrt*« obdeluje znano pravljico o starki Skrbi, ki je na hruško ujela smrt. Težava je s hruško na odru, na kateri naj čepi okrog 15 oseb. Na prostem je uspeh dvomljiv. Vloge: 6 moških, 3 ženske in 10 dečkov. »*Kraljič in služabnik*« je ruska pravljica. Zahteva grajsko dvorišče in kraljevsko palačo. Vloge: 16 moških, 1 ženska, več deških. Tretja igra »*Neubogljivci*« je izvirna. Težje uprizorljiv je prizor, ko se gozd mahoma spremeni v kraljestvo neubogljivcev. Vloge: 8 moških, 1 deška, 2 dekliki, zbor vil in 4 bajna bitja. Zadnja »*Dobrota je sirota*« je

basen in zato najmanj primerna za odre, ker nastopajo igralci kot živali. Ta opozorila veljajo režiserjem. Splošno pa smo zelo hvaležni pisatelju, da nam je izpopolnil mladinsko literaturo. Želimo le več iger, vzetih iz resničnega življenja naše mladine, ker je bajeslovja razmeroma precej dramatiziranega.

KLAVDIJA. Rimska igra v 3. dejanjih. — Večinoma za ženske vloge (7) in za 3 moške. Obravnava prizore iz trpljenja Gospodovega. Primerna je zlasti za post. Pozorišče: Pilatov dvor, orientalska soba.

IZ SMRTI V ŽIVLJENJE. Misijonska igra v 3. dejanjih za samo moške vloge. Nastopa: 15 moških. Scenerija: Samoten gozd in priprosto stanovanje misijonarjevo. Obravnava prizore iz trudapolnega delovanja misijonarjev na Kitajskem.

SVET. Komedija v 4. dejanjih. Obravnava snov iz malomeščanskega življenja penzijeonista. Moške vloge 4, ženskih 9. Pozorišče: meščanska in moderna soba.

IZGUBLJENI RAJ. Poučno - bajeslovna igra v 3. dejanjih za samoženske vloge. Priporočljiva za dekliške krožke. Vloge: 8 ženskih. Pozorišče: gozd, grajska soba.

SELSKI ANGEL. Igra za ženske vloge. Dvodejanka z epilogom. Osebe: 7 ženskih. Pozorišče: Vrt, gozd, kapela. Nahaja se v zbirki »Nedeljske ure«.

Vera.

Maj v naših krožkih.

Število dekliških krožkov se množi. Vesele smo te četice delavnih mladenk. Ni pa dovolj, da se krožek ustanovi, glavna naloga je, da krožek dela in prospeva. Ta članek naj da sestram po deželi nekaj pobude in načrtov za delo v dekliških krožkih.

Prišel je rožnati mesec maj, poln cvetja in zelenja. Človeka kliče zlato solnce ven iz zaduhlih prostorov. Kaj naj v tem mesecu delajo dekliški krožki? Me smo si napravile tale načrt:

Mesec maj je posvečen Kraljici cvetja. V našo sobico smo postavile kip Brezgrešne in določile tovarišice, ki menjaje skrbe za sveže šopke rož pred našo Materjo. V tem mesecu doni pri dekliških večerih šmarnična pesem, lepa in globoka kot so naša srca. Eno nedeljo smo si izbrale, da napravimo majski Kraljici posebno veselje: Šle bomo po Njenega božjega Sinka k obhajilni mizi. Res je, nismo vse članice Marijinih družb, vendar smo vključ tu tudi me varovanke naše božje Matere in še lepše se nam zdi, če neprisiljeno in prostovoljno darujemo kako žrtev Njej, ki je čuvarica naših src. Dobro vemo, da naša razburkana srca tako zelo potrebujejo dobre Mamice.

Na to nedeljo bomo priredile popoldne dekliško akademijo v čast majniški Gospé. Izbrale smo si prelepe pesmi Sardenkove in m. Elizabete. Živih slik ne bo manjkalo. Iz »Divjega lovca« bomo uprizorile oni prizor, ko Majda prinese lučko pred kapelico. Zelo se nam dopade pesem »Ciganska sirota«. Tudi to pesmico bo pela naša Malka, oblečena kot ciganska sirotica. Še drugo pesmico poznamo: »Roža ti na vrtu« tako se začne. Dekle misli utrgati rožo, a ta jo lepo prosi: »Ako utrgati me misliš, nesí me tia pred oltar in položi me Prečisti, Materi nebeški v dar!« Imamo še več drugih zasnutkov, pa vam jih ne povem vseh, sicer bo sestra načelnica name huda.

Telovadkinj seveda ne bode manjkalo pri akademiji. Vaditeljica uči dekliški naraščaj. Lepe vaje je sestavila kar sama. Simbolične vaje so; to se pravi: vsak gib nekaj pomeni. Deklice bodo oblečene kot cvetke. V lepi vrsti bodo rastle na gredici. Solnce bo zahajalo, večerni zvon se bo oglasil.

vetrič bo zapihal preko vrta. Ob večernem vetriču bodo rože upognile glavice, objemale cvetne listke, se zavile v pajčolan, poklekstile, molile večerno pesem in zapele »Ave Marija«. Nad njimi bo plavala zvezda večernica. Na prvi pogled je ta uprizoritev težka, v resnici pa ni, le poskusite same.

Mesec maj je rožni mesec. Ve ne veste koliko in kako lepih rož ima naša Ema! Obljubila je, da nas pelje na vrt in nam pokaže svoje ljubljenske. Povedala nam bo njihova imena: ima raznovrstne vrtnice, narcise, srčke, gorečke, astre in ne vem še koliko drugih. Učila nas bo, kako je treba ravnati s cveticami. Še več! Učile se bomo, kako se sestavi lep šopek iz rož. Kapelice in društvena soba se bodo postavljale z našimi šopki ta mesec.

Majske pevke

Majnik nas kliče v naravo. Drobne ptičke na drevju želijo, da bi prišli med nje. Nismo se še odločile, ali napravimo kratek izlet k bližnji cerkvi ali na hriček za vasjo. Gotovo pa je, da jo uberemo eno nedeljo popoldne ven. Na trati bodo telovadkinje nastopile tudi z vajami. Se razume, da bomo zvečer pravočasno doma.

Enkrat gremo obiskat sosednji dekliški krožek. Že dolgo nas vabijo, pa doslej še nismo šle. Sestavile smo kratek nagovor, s katerim bomo pozdravile naše tovarišice v sosednji vasi in se jim zahvalile za vabilo. To bo lepo ta dan!

V maju pojemo vsaki večer pri šmarnicah. Naprosile smo gospođa organista, da nas nauči kaj novih pesmi. Veliko bo treba za to vaj in marsikatero bomo morale potrpeti, ker je naš organist zelo natančen. Prav ima, saj brez discipline ne gre nikjer!

Slišale smo, da bodo imeli ta mesec naši malčki prvo sveto obhajilo. Ta dan jih hočemo razveseliti. Dogovorile smo se že z gosp. župnikom, da jim v naši sobi pripravimo same zajutrek. Nekaj darov smo že v ta namen nabrale, ker so naše mame zelo zadovoljne z našim načrtom in gospod župnik tudi. Tinka je bila na gospodinjinskem tečaju in zna peči »navihančke«. S temi hočemo postreči našim vaškim navihančkom na ta najlepši dan njihovega življenja.

Bliža se Telovo. Samo po sebi se razume, da bomo ta dan okrasile našo vas kar se da. Tudi pri procesiji bomo nastopile s svojo skupino, a vendar ne bomo korakale po vojaško, ker nočemo zunaj vzbujati pozornosti. Pač pa bomo, če bo le mogoče, vse enako napravljene. Deklicam iz naraščaja bomo kupile koške za cvetlice, ki jih bodo sipale pred Najsvetejšim.

Ali vidite, koliko načrtov imamo za ta mesec? Pa recite, da ni lepo, če si dekleta same zmislimo primerne načrte in jih lepo izpeljemo. Kaj pa ve, sestre, drugod? Gotovo imate še lepše zasnutke. Le udejestvimo jih, da bo ta mesec poln dela in veselja v naših dekliških krožkih!

Iz dekliških krožkov.

Drage sestre!

Z veseljem čitamo poročila dekliških krožkov. Zdi se, da je pomlad zanesla med vas vzpodbude in hrepennja po novem življenju, onem življenju, ki mu je zibelka v notranjosti duše, ki brsti in hoče vzcveteti v vsej svojej lepoti. Veliko število novih krožkov, ki se je razvilo in oprijelo dela v zadnjem času, priča, da je v vas draga dekleta, to hrepenenje. — Se li redno sestajate pri dekliških večerih? Da bo načelnicam delo olajšano pri vodstvu teh večerov, bodo gospe organizatoričnega odbora sestavile osnutke, ki jih bo tajništvo odpošiljalo od meseca do meseca vsem krožkom. — Pri občnem zboru smo sklenile, da priredimo v septembru tabor. Po do sedaj došlih odgovorih posameznih krožkov je sklepati, da se bo vršil tabor na Sv. Gori. Kakšnega mnenja so krožki, ki še odlašajo s prijavo? — Dekleta, ta dan naj zadone po cerkvi iz naših grl lepe Marijine pesmi, a zato je treba priprave. V prihodnji številki »N. Čolniča« navedemo seznam pesmi, ki naj jih vežbajo vsi krožki, ki se bodo vdeležili tabora. — Bog z Vami!

Odbor dekl. odd.

Dekletom cerkljanskega okrožja!

Teden dni je že minil po beli nedelji, a še vidim pred seboj množico deklet, veselih obrazov, zvedavo poprašujočih pogledov, še slišim besede resno in korajžno nastopajočih deklet in zvoke pesmi, ki je donela iz vaših grl. Zdi se mi, da nisem vam zaman rekla: »Bodite trdnjava naših krožkov v gorah!« Kjer je navdušenje in trdna volja — tam so tudi uspehi. — Lepo je bilo v vaši sredi! — Visoki hribi obdajajo vaše domove, a vaš pogled bodi uprt proti solncu, ki ima toploto za vse enako, tedaj bodo tudi vzhajajoče solnce vaših src ogrevalo in razsvetlilo te domove; vaše duše naj iščejo in se okle-

nejo zlatih naukov, ki jih srkate iz dobrih knjig in listov. Za vas delajo veliki in plemeniti duhovi! Njih delo ne bo brezuspešno a tudi vaš trud bo pognal sočne mladike, ako jim sledite. — Dekleta, strnile ste se in združile v dekliške krožke, težak je začetek — a le naprej po trnjevi poti na cvetoče livade, kjer naj doživi duh temn — vstajenja dan! *G. F.*

Tomaj. V pomladnem mesecu maju bo 1 leto odkar nam je č. g. Simonič ustanovil dek. krožek. Začetka je bilo vse bolj težavno, kajti med mladenkami ni bilo veliko zanimanja. A narava je nudila s svojo naravo več življenja in tudi v našem krožku se je začelo veselo gibanje. Novodošli g. župnik preč. g. A. Kjuder se je z zanimanjem zavzel za krožek. Začele so se pevske vaje, ki so dekleta usposobile, da so na Veliko noč prvič v cerkvi nastopile. — V maju name-rava prirediti dek. krožek igro »Junaške Blejke« s par pevskimi točkami, deklamacijami in šaljivim prizorom. Vabimo bližnje sestrskes krožke, naj nas ta dan po možnosti posetijo. Pred kratkim smo ustanovile dolgo zaželjeni tel. odsek. Med 30imi mladenkami, ki so z veseljem pristopile vlada posebno zanimanje za telovadbo.

Straža pri Cerknem. Ker smo »na Straži« ne smemo in nočemo spati, nego precej pridno delamo. Pod vodstvom uglednega in požrtvovalnega predsednika smo se zlasti po zimi pogostoma sestajali v društveni sobi. Prirejali smo društvene večere ki so vsebovali obilo pouka in razvedrila. Dekleta so še podrobneje pričela z enakim delom pri tedenskih krožkovih sestankih, knjižnica je bila na splošno dobro obiskana. Na tiho ned. smo imeli svoj redni občni zbor. Zdaj se pripravljamo na prireditev za konec maja in se že to pot priporočamo sosed. društvom za mnogoštevilen obisk.

Biljana - Dobrovo. Tudi pri nas se je zbralo nekaj požrtvovalnih in resnih deklet, katerim ni cilj v življenju samo puhla zabava, ampak prava izobrazba, izobličenje srca in razuma v dekliški krožek. Tudi me smo se pridružile oni vrli armadi sester širom naše lepe Primorske, ki že krepko delujejo v dekliških krožkih, včlanjenih v Pr. zv.. Čeravno nas je malo, stopamo korajžno po poti, ki nas vede do visokega cilja. Prepričane smo, da bodo sledile našemu zgledu tudi druge naše sovrstnice, ko jim bodo izginili razni neumni predsodki in ko jim bomo dokazale, da poznamo in ljubimo tudi me pravo zabavo. Seveda ne postavljamo zabavo za cilj, ampak za sredstvo v dosego naših ciljev. Zatorej kličemo vsem našim sovrstnicam, stopite tudi v ve naš krog, tako da bomo mogle skupno z našimi sestrami Goriške graditi trdne temelje za naš bodoči dom! Vpe-

ljale smo tedenske dekliške večere, tudi s telovadbo upamo pričeti v kratkem! Za načelnico smo si izvolile Marico Prinčič-evo, za tajnico Slavico Šuc-evo Bog živi!

Idrija. Naj se, po dolgem molku tudi naš »Dekl. telovadni odsek« oglasi. Gibljemo se prav živahno. Telovadbo imamo članice dvakrat, vaditeljice in naraščaj pa enkrat na teden. Z veliko vnmemo se pripravljamo za nastop, ki ga nameravamo prirediti že v tem mesecu. Tudi društvenih predavanj, katere imamo vsak prvi pondeljek v mesecu skupno s fanti, se kaj rade udeležujemo. Naročene smo tudi na več listov. Z veseljem jih čitamo in si pripravljamo predavanja, da pohitimo nekoliko tudi med naše okoličanke. Omeniti moram tudi, da nam je spet dovoljena telovadnica v realki. Sedaj bomo imele še večje veselje v našem delu. — Bog živi!

Nove knjige.

Našim društvom, ki večkrat povprašujejo po novih knjigah, primernih za društvene večere in predavanja, priporočamo naslednje knjige:

Mali Lord, angleški roman, katerega je poslovenil K. Pribil. Založba Jugosl. knjigarne v Ljubljani. Stane 8 lir. Lepo in priporočljivo delo!

Dr. Jože Jeraj: Narodni preporod, Založila tiskarna sv. Cirila v Mariboru. Stane 5 lir. Vsebina je primerna za predavanja.

Slavko Savinšek: Poredni smeh. Obsega 31 ljubkih otroških pesmic, primernih za naraščaj in Mar. vrtnice. Izdaln Kmetijska tiskovna zadruga, Trdinova ul. 8. Ljubljana. Stane 8 lir.

Mati vzgojiteljica. Krásna knjiga za Dekliške krožke. Naročite jo pri Upravi »Vigredi«, Ljubljana, Ljudski dom. Stane 6 L.

Društveni časopisi, ki jih društvom priporočamo, so:

»*Mladost*«, Ljubljana, Ljudski dom. Mesecnik, ki stane letno 10 lir.

»*Vigred*«, dekliški list. Ljudski dom, Ljubljana. Stane letno 9 lir.

»*Vestnik*«, glasilo P. Z. v Ljubljani, Miklošičeva ul. št. 7. Stane 4 lire.

»*Naš dom*«, glasilo P. Z. v Mariboru. Aleksandrova cesta št. 6. Stane 5 lir.

»*Orlič*«, mladiško glasilo. Ljudski dom, Ljubljana. Stane 3 lire.

Na Vnebohod v Bilje!

Dijaški vestnik.

Be. R.

Sredi mosta.

Kdor hoče čez vodo, mora preko mosta na drugi breg. Kdor se vstavi na sredi, ga zdrenjajo naprej tisti, ki pridejo za njim in hočejo čez.

V življenju je prav tako. Dva bregova, sredi reka, čeznja most. Moreš biti na desnem ali levem, most je šibak in ga lahko spodnese povodenj. Zato ne stoj na njem!

Za življenje se pa moraš pripraviti. Če iščeš rasnice in znanosti, že v dijaških vrstah, v srednješolskih ali akademskih društvih. Narod terja od vsakega razumnika, da mu sveti in kaže pot. A kako? Saj je danes v njem samem le medla leščerba, da še sam zabloudi. Tako okajeno svetilnico prižigajo v mladem fantu društva, ki si niso zarisala pred svojo ustanovitvijo pot jasnih načel.

Grški pisatelj Aristofanes je napisal komedijo: modrijan sedi v košu privezan na vrvi izpod stropa. Ko se zamisli, frfotajo krog njega ideje kot vešče. Rsk! pa se utrže koš in modrijan telebne na trd pod. Ideje mu zbegejo. S tem je hotel Aristofanes osmešiti tiste ljudi, ki se kar cedijo lepih misli in idej, pa ni niti ena zvezana z resničnim, dejanskim življenjem.

Društva, posebno dijaška so enaka temu grškemu modrijanu; imajo načela, ki plavajo po zraku. V njih se vzgoji fant, ki se vstavi sredi mosta, ko pride v živo življenje. Zato je potrebno, da se tudi dijaške vrste razdelijo po velikih idejah, ki so vzgojile velike može. Danes vstajajo preroki, ki hočejo, naj bo narodnost tisti most, ki veže oba bregova; zato naj v prvi vrsti dijaška društva branijo in gojijo to in edino le to načelo. To je nesmisel! Narodnost, pravi prvi Jugoslovan Krek v svojem pismu z Dunaja 22. okt. 1889, »danes jo je zlodej nekam visoko postavil. — Notranje ne

more spajati, kar ima le podrejen, časen namen.« *Razkrojimo naprej! Narod je vsota posameznikov. Kakršni so ti posamezniki, tak je narod. Vzgoji poedinca in vzgoji si narod. Kako boš pa vzgajal sebe in bližnjika, mar z idejo »narodnosti«? Vzgojil in oplemenitil ga boš le z resnico. In ta izhaja iz večnega Solнца. Ta prižiga svetilnice. Ta zavzema vsega človeka v javnem in zasebnem življenju, »do devete skrbno zaklenjene kamrice«, kot pravi Cankar. Kdor kaže narodu pot do te resnice, dela za narod, ker ga vzgaja v — resnici. Dijaška društva morajo zato ali priznavati to resnico ali ji biti nasprotna. Ali sprejmejo jasna krščanska načela in iz teh izvirajoči pojem narodnosti ali ne. Po tem naj se ločijo!*

Le v takih izrazitih društvih je mogoča izobrazba za življenjsko nalogo. Dijaška društva naj ne love mladih fantov na otrobe in oblico, ampak na kruh in meso; potem bodo iz njih izšli v resnici — danes je to fraza — »narodni voditelji«.

Onim tovarišem, ki stoje sredi mosta in vpijejo k slogi in bratstvu; na desno prosijo, naj ne kriče tako na vse grlo, na levo, naj odjenjajo za las, pa pravimo tole: pred slogo je resnica in ta se mora oznanjati na ves glas. Svetilnike zidajo na visoke skule ne pod mernike!

To si je bilo potrebno povedati predno se naše dijaštvo pripravi za V. socialni tečaj.

Vsak tovariš vedi!

1. da se je treba pripravljati za naš peti socialni tečaj.

2. da je treba nabirati še prispevkov.

3. da mora vsak član DZ skrbeti za prispevek za »Rast«, ki bo izšla pred socialnim tečajem.

Okrožni tajniki naj pošljejo poročila o velikonočnih sestankih!

Okrožni odbori naj sporoče svoja mnenja kje in kako naj se vrši glavni tečaj!

Sestanek dijaškega Vipavskega okrožja na velikonočni pondeljek v Sv. Križu.

Sestalo se nas je le deset, drugi so manjkali. Anti so jih zvabile društvene prireditve, ki so bile tisti dan na vseh krajih in koncih. Tovariš član okrožja nas je v dolgem govoru spodbujal k smotrni delavnosti za lastno izobrazbo, ki nas usposobi tudi za koristno narodno delo. Predvsem je terjal skrb za načelnost, ker breznačelnost je — nihilizem — nič.

Po tem govoru se je sprožila debata. Poudarjalo se je, naj inteligentni naraščaj zlasti obrača pažljivo na jasnost in točnost v izražanju, da ne

postane žrtev gostobesednega frazerstva.

Starejši tovariši, naj na zavodih porabijo ugled, ki ga imajo, da mlajše tovariše vsmerijo v odločno krščansko smer. Zato je priporočati, da se naredi konec breznačelnemu slogaštvu v tovariških vrstah.

Volitev se je odložila za prihodnji sestanek, ki se bode vršil nekoliko dni pred glavnim dijaškim socialnim tečajem. Nabiralne pole, ki smo jih prejeli, smo tudi vsi vestno izpolnili. Ob mraku smo se razšli vsi zadovoljni v pomladno naravo.

Velikonočni sestanek dijakov kraškega okrožja.

Vršil se je v Briščikih na velikonočni pondeljek (13. aprila). Navzočih je bilo 10 dijakov ter gg. Šček in žup. Butkovič. Načelnik V. Bizjak je bil zadržan.

Gg. referenta Šček in žup. Butkovič sta govorila o goriških organizacijah in sicer o njih namenu, razdelitvi, delu in delovnem obsegu. Pokazala sta, kako naj se začnemo dijaki udeleževati v teh organizacijah. Žup. Butkovič nam je po lastnih skušnjah govoril o delu v organizacijah.

G. Šček je pa teoretično obdeloval pomen organizacij.

Glede okrožnih mej smo sklenili, da naj oblikovno ne segajo čez svoje zemljepisne meje, da pa v še neurejenih razmerah lahko zgrinjajo tudi druge dijake. Pred skupnim počitniškim tečajem se spet zberemo, da se pripravimo na tečaj. Nabiralnih pol nismo še izpolnili, ker jih člani niso prejeli. Načelnik in tajnik ostaneta ista kot doslej.

Darovi za V. soc. tečaj Kat. dijaštva iz Primorja: — Darovali so: na Livku 225.10 L, na Trnovem pri Kobaridu 63 L 30 st., v Sv. Križu 55 L, v Cerknem 35 L, pri Sv. Lenartu (Benečija) 10 L, v Breginju in Sedlu 34 L 50 st., v Trstu 20 L, dijaki iz Št. Vida 430 L. (Dalje prihodnjič.) Odbor se srčno zahvaljuje vsem darovalcem.

Glasbeni vestnik.

A. S.

Nekaj bilance o našem povojnem delu.

Bilance! Kaj s tem? Saj vendar še nismo v decembru, da bi delali bilanco in vrhutega bilanco o vsem povojnem delu! Sedmo leto teče že po vojni, človek se zave tega kar s strahom. Kaj smo delali v tem času, kaj naredili? V kakem položaju smo danes, kako sledimo razvoju slov. glasbe?

Delo v naših pevskih društvih je prenehalo s početkom vojne in pričelo *navidezno* spet l. 1919. Tedaj in še skozi dve leti pozneje je kar mrgolelo po deželi plesov, veselic, petja itd. Nam gre za petje in če se vprašamo káko je bilo petje v onih par povojnih letih, ne moremo reči, da je bilo dobro. Bilo je — kakor vse druge zabave — izraz želje po neki prostosti, po nekem uživanju in razmahu, katerega smo pogrešali med vojno. Ta izraz je bil močan, nepreudaren, revolucionaren in kot tak ni bil povsem na mestu. Petje ni bilo torej táko kot bi moralo biti in stremljenja po kakem umetniškem napredku nismo niti poznali. Je na Goriškem par pevskih zborov, ki so res častne izjeme. Tako je bilo v prvih povojnih letih, nato so začeli veti drugi vetri: Našemu učiteljstvu, ki je storilo toliko za razvoj petja, je bila odvzeta možnost do udeleževanja v društvu, poleg tega so nas začele ovirati pri delu še oblasti s svoje strani. O kakem naraščanju pevovodij še govora ni in pogoji za negovanje petja so postali slabi. To je ugotovil vsak pevovodja zase, to smo ugotovili seveda vsi. In kaj bi bila naša naloga ob tej ugotovitvi? Nič drugega ne, nego *vztrajno, podvojeno in potrojeno delo!* Kako pa je bilo v resnici? No, vznemirili smo se malce in nato se nas je polotila neka zaspanost, neke vrste brezdjelje in neka lahko-miselna površnost. Te »dobre« lastnosti se nas drže še danes. Po naših pevskih društvih je zima, ki traja že od leta 1914. in mi smo speči medvedje; vsake tri kvatre se prebudimo in pogledamo kako je pod drenovim grmom...

Kako je pa bilo med tem časom z našimi skladatelji? Hvala Bogu, oni niso spali, niso držali križem rok. Ustvarili so nam že med vojno mnogo novega in povojnih glasbenih del smo lahko veseli in ponosni nanje. Večina naših pevovodij in organistov pozna seveda od vsega tega prav malo, ali pa nič; *posledica našega zadržanja je ta, da smo zaostali v petju za najmanj 20 let.* To je tako sigurno in obenem tako žalostno, da se vprašujemo s strahom: Kaj bo, kaj bo, če bolje ne bo? V naših postojankah ni torej tako

kot bi moralo biti. Pa ne mislite, »da smo v grobi toliko po tuji hudobi, kolikor po svoji lastni krivdi!« Ponovno je treba poudariti, da je bilo vse naše povojno delo bolj za šalo kot zares. Zanimarjali smo pevske vaje, zadovoljevali smo se s starimi skladbami, mesto, da bi seznanjali sebe in pevce z novimi, v izvajanju smo bili seveda sila površni in vse to *iz same komoditete*. Nismo se brigali za nove glasbene izdaje, niti za revije, niti za še tako majhen napredek; slovenska Muzika nam je pa rekla: dragi moji oboževalci, ne morem čakati več, da se otresete svoje lenobe in domišljavosti, moram dalje; kako in kdaj me dohitite, to je vaša reč, vi komodni gospodje! Tako nam je rekla, odšla in hodila svojo pot, mi pa smo danes tam kjer pač smo, namreč dobrih dvajset let odzadaj in javkamo po otročje ter pretakamo krokodilove solze, ki nam kapajo preko dolgega nosa.

Poznamo mi pevovodje pa tudi težkoče in menda ni pametnega človeka, ki bi nas zavidal, a vpoštevajmo sledeče: Kolikokrat smo se mučili pred vojno, kako smo »garali« in s kako veliko vnamo in požrtvovalnostjo smo delali! Vprašam vas pa, dragi gospodje: *so li bili kdaj pevovodje na naši sveti zemljici tako potrebni kakor so danes? Še ne! Če smo čutili torej kdaj prej veselje in dolžnost do dela, moramo to danes, čeprav so naša plačila včasih kar bridko pičila. Zavedajmo se, da smo mi oni činitelji, ki nosijo največji del odgovornosti za slabe posledice, ki so nastale! Pod dobrimi pogoji je prijetno delati, a naučimo se vztrajati tudi v težkih časih!* Poprimimo žilavo vsak v svojem delokrogu, mogoče nam bo sreča prijaznejša! Delajmo marljivo in vestno! V uteho naj nam bo tiha zavest, da vršimo kulturno delo, delo, ki vzgaja posameznika, delo, ki vzgaja in plemeniti cel narod ter pospešuje razvoj naše glasbene umetnosti!

Okrožne prireditve. Razposlali bomo g. okr. referentom kratka navodila za pevske okrožne prireditve, s katerimi bomo morali začeti v prih. poletju.

Tečaj za pevovodje in organiste. »Pevski oddelek« P. Z. v Gorici priredi v letošnjih počitnicah 14dnevni tečaj za pevovodje in organiste. Kot učne moči bodo sodelovali tudi odlični skladatelji in umetniki iz Ljubljane. Razen pevovodij in organistov se morejo udeležiti tečaja tudi vsi drugi, zlasti oni, ki imajo nekaj glasb. predizobrazbe; tečaj priporočamo zlasti glosboljubivemu dijaštvu. Stanovanje bo brezplačno, hrana pa skupna in tako bodo mogli udeleženci posecati tečaj za jako male stroške. Vsi oni, ki se mislijo udeležiti tečaja, naj se prijavijo tekom meseca maja na »Pevski oddelek« P. Z. Gorica, Corso Verdi 37. Več bomo še poročali.

Opozarjamo in lepo prosimo vse one gg. pevovodje in organiste, ki nam še niso vrnili izpolnjenih obrazcev, naj store to čim preje, ker *rabimo nujno podatke* o vseh naših pevskih zborih.

David Doktorič: Sedem Marijinih pesmi za mešan zbor, V Gorici 1925. Zbirka ni obširna, toda dokaj lepa. G. skladatelj, ki ni bil svojčas niti dostopen našim zborom, je začel ubirati nove poti. Napevi nove zbirke so lepi, ponajveč gladki in včasih naravnost prisrčni ter si bodo osvojili marsikatero srce: Pesmi so za nas več ali manj noviteta že radi moderno pobarvanih harmonij, ki dajejo celi zbirki tem večjo vrednost. Na drugem mestu bi mogli o stvari spregovoriti bolj obširno. Pevski zbori, ki si žele uspehov s pesmimi novejšega kora, naj ne zamude prilike. Zbirko toplo priporočamo. Dobiva se v Kat. knjigarni v Gorici.

Telovadba.

Leopold Pelicon.

Šport.

Med odseki »Prosvetne zveze« imamo tudi športni, ki je združen s telovadnim.

Šport je izvrstno sredstvo za pospeševanje in utrjevanje telesnega in duševnega zdravja, ker se izvaja v narodi. Športi so lahko jako različni. Najbolj priljubljeni so: Korakanje, tekanje, borjenje, plavanje, veslanje, kolesarenje in igre pod milim nebom.

Sistematično izvajane igre pod milim nebom krepčajo naše telo in zdravje. Zlasti koristijo mnogo v oni dobi našega življenja, ko se nam kosti, zglobi in mišice razvijajo, duh in značaj oblikuje, torej v prvi mladosti. Igre so po načinu različne in brezštevne. Imamo n. pr. nogomet, tenis, hâzeno (predvsem namenjena dekletom) in še mnogo drugih.

Športna misel si osvaja duše naše mladine čimdalje bolj. Nogomet se širi po Vipavski dolini in po kraški planoti in celo že v naša društva. Nogomet je igra z žogo, precej živahna in interesantna igra, ki pa zahteva večjega razmaha od drugih iger. Priporočljiva je vsem onim, katere veže poklic cele dneve v notranjih prostorih. Svež zrak, tekanje in skakanje z žogo po igrišču je pravi balzam mlademu telesu obrtnika in duševnega delavca. Gledalec, ki razume to igro, prisostvuje njenemu izidu s vso svojo napetostjo.

Prvi pojav športnega življenja v naših društvih opazimo v Mirnu. Mirensko prosvetno društvo, oziroma njega člani, so se bavili s športnim vprašanjem že v letu 1922-23; čutili so potrebo nuditi mladini poleg telovadbe, dramatike in petja, tudi druge ugodnosti; zato si je društvo v aprilu lanskega leta osnovalo »Športni odsek«, ki se bavi v prvi vrsti z nogometom ter v poletni sezoni tudi z izleti.

Športno življenje krepi narod in ga ohranjuje. V državi, kjer se podpira šport, se število alkoholikov manjša in zločini padajo — tam cvete življenje. Vsak športist bodisi nogometaš, kolesar ali turist, bojuje boj proti zavratnima sovražnikoma — alkoholu in nikitinu.

Fantje! Prijatelji, prijateljice! Od nas je odvisno, kakšen boji narod, zatoorej poprimimo se načela »Zdrav duh v zdravem telesu«.

Mednarodnih telovadnih tekem v Asti pri Turinu, ki se vršijo te dni, se udeležuje tudi delegat Jugoslov. Orlovske zveze brat Vinko Jereb. Zglasil se je v našem tajništvu in izročil vsem telovadnim odsekom bratske pozdrave.

Naše prosvetno delo.

Prosvetna zveza.

Vsem fantom - društvnikom, ki odhajate ta mesec k vojakom, kličemo iz srca: Bog z vami, prijatelji! Ostanite zvesti načelom, spomnite se večkrat svojih tovarišev in se zdravi vrnite nazaj v naša društva! Bog živi!

Navodila o novem odloku videmskega prefekta glede prireditve, ki jih objavljamo v tej številki, naj društva dobro prouče. Gg. okrožnim predsednikom smo poslali natančnejšo okrožnico.

Nova društva, ki so javila svoj pristop k Prosvetni zvezi so: Veliki Dol, Pliskovica, Gorjansko, Sovodnje, Logaršče, Barka in Povir.

Gibanje prosvetnih društev je postalo zelo živahno. V preteklem mesecu je javilo javne prireditve 27 društev, včlanjenih v Prosv. zvezi. Na Belo nedeljo je priredila Zveza po deželi 40 predavanj. Predavali so gg.: Janko Kralj v Avčah, Lokovcu in Banjšicah, R. Bednarik na Iderskem in Srpenci, A. Vencelj v Logu pri Bovcu, A. Tonkli v Sedlu in Breginju, dr. Fr. Terčič na Slapu in Ponikvah, V. Belé v Gorenjem polju, L. Nanut v Budanjah in Podragi, A. Čuk na Slapu, dr. Stojan Brajša na Ustju in v Ajdovščini, Al. Sardoč v Zaloščah in Saksidu, I. Zorn v Gradišču, A. Vuk v Biljani, L. Simoniti v Fojani, L. Pelicon in Iv. Krpan v Gabrijah pri Mirnu, D. Doktorič v Kamnjah, V. Šček v Štanjelu in Kobjiglavi, inž. Rustja v Vel. Dolu in Pliskovici, L. Kemperle v Svetem, gg. Bratuža na Bukovem in Zakojci, g.a. Ferjančič G. v Cerknem, A. Piščanc v Brjahl, zvezni tajnik na Gorjanskem, Solkanu in Komnu, dr. J. Bitežnik v Biljah in Idriji ter R. Bednarik v Sovodnjem pri Gorici.

Knjižničarji, pozor! Prosvetna zveza je dobila 300 knjig, katere name-

rava razdeliti včlanjenim društvom. V poštev pridejo ona društva, ki sploh nimajo knjig. Predsedniki naj vsaj do 31. maja naslove prošnje na Prosvetno zvezo. Prošnji naj prilože potrdilo okrožnega predsednika, da nimajo še knjižnice in obvezno izjavo, da plačajo vezavo knjig. Za enkrat prejmejo društva po 30 knjig na stalno posodo. V slučaju, da društvo preneha ali odstopi od Prosvetne zveze, mora knjige vrniti centrali.

Ko bo Zveza prošnje rešila, bo zajedno obvestila prizadeta društva kdaj in kako naj vzamejo knjige. Ponovno pa prosimo, naj vsa društva natančno in točno upoštevajo dana navodila.

Potovalno knjižnico morajo vrniti društva do konca maja. Ona društva, ki so z odobrenjem okrožnega odbora posodila zaboje sosednjim društvom, naj to javijo takoj Zvezi.

Društvene tiskovine ima zopet v zalogi Prosvetna zveza. Društvene izkaznice stanejo po 20 stotink. Garnitura poslovnih knjig (sejni zapisnik, opravični zapisnik, seznam članov, blagajniška knjiga, inventarni imenik knjig, izposojilni imenik knjig, izposojilni zvezek in mapa) stane 30 lir. Dekliški krožki lahko naroče seznam članic in evidenčni zvezek po 5 lir. Tiskovine se naročajo pri tajništvu Prosv. zveze proti takojšnjemu vplačilu.

Okrožja.

Okrožnice je odposlala Prosv. zveza vsem gg. okrožnim predsednikom. Pri prvi okrožni seji naj okrožnico dobro prouče in javijo sklepe Prosv. zvezi.

Brijsko okrožje namerava v nedeljo 17. maja prirediti okrožni izlet k Sv. Genderci. Vabimo društva, da se izleta udeleže.

Mahničevo okrožje za spodnji Kras je bilo ustanovljeno na Belo nedeljo v Komnu. Ustanovitvi je prisostvovalo nad 50 odbornikov iz okoliških društev. Prosvetno zvezo je zastopal zvezni tajnik, ki je navzočim pojasnil poslovnik prosvetnih okrožij. Eno-glasno je bil izvoljen naslednji odbor: Vinko Jazbec iz Svetega, predsednik, Ant. Kobal iz Štanjela, namestnik, Petelin Al. iz Gorjanskega, tajnik, Pipan Jož. iz Kobjeglave, blagajnik, Milanič Al. iz Vojšćice, Širca Ludv. iz Pliskovice in predsednik iz Vel. Dola, odborniki. Naša želja je: Mahničevo okrožje naj krepko in vztrajno procvita!

Planinsko prosvetno okrožje se je razširilo v sedem društev. Pristopilo je k našemu okrožju društvo v Vrhu, vsled ugodnejših zvez z našim okrožjem — nego s Baškim, in ustanovi-

lo se je novo društvo na Logarščeh, katero je tudi pristopilo v naše okrožje.

Predsednik okrožja je izvršil predpisano revizijo po vseh društvih, po katerih je našel skoraj povsod vzorni red. Opazil je v društvu na Št. Viški gori, najmanjše delovanje, to pa vsled tega, ker sta dve društvi, in je mladina, ki ima energijo do prosvetnega dela, večinoma učlanjena v društvu nasprotnega tabora. — Društvo na Pečimah je tudi doživelo temeljite izpremembe. Upamo pa, ker je svoje delovanje takorekoč ustavilo že par mesecev, da ne bo zamrlo, ampak, da bo tem bolj oživel, kot nekdanj, drugim društvom v posnemanje.

Prihodnja okrožna seja se vrši tekom meseca maja na St. Viški gori. Torej na svidenje! — *Predsedništvo.*

Društva.

»Mladika« v Gorici. Društveno življenje v naši »Mladiki« je zelo živo. Večer za večerom se menjavajo pevske in dramske vaje, dekliški, dantovski in društveni večeri, telovadba, seje in sestanki. Za konec maja pripravljamo večji koncert, na katerem že sedaj opozarjamo bratska društva iz dežele. V četrtek 7. maja smo priredili prav lep poslovilni večer petim članom, ki odhajajo k vojakom. Nastopal je pri tem večeru Godbeni krožek, pevski zbor in dramski odsek. Med globokozasnovanimi nagovori smo se čudili krasnim dramskim scenam, prirejenim po Gregorčičevih deklamacijah: Oj, z Bogom, ti planinski svet in Vojakova nevesta. Dramatski odsek je uprizoril burko »V ječi«, ki je vzbudila veselo razpoloženje. V imenu odhajajočih se je poslovil g. Franci Bratuž. Večer je bil lepo zasnovan in izpeljan. Članom - vojakom želimo tudi v »Čolniču« veliko korajže, zvestobe in vsele vrnitve.

Goriški godbeni krožek Dragi Čolnič! Najbližje smo ti in vendar se zdi, kakor da bi na te pozabili. Pa ni tako! Šestintrideset fantov našega krožka te vsak mesec željno pričakuje in z največjim veseljem čita. Pošiljamo ti kratek oris našega delovanja, da bodo društva po deželi videla naše delo in njegov uspeh. Naslonili smo se v tekočem letu tesneje na našo »Mladiko«, tako, da tvorimo sedaj v Gorici enotno močno družino, ki je zmožna prenesti vse napade nasprotnih organizacij. V čast si šteje-mo, da smo zvesti načelom Prosv. zveze in pomilujemo one harmoni-karje in plesne bande, ki imajo instrumente samo za to, da trobijo z njimi po plesih. Vsak teden imamo trikrat redne vaje, katerih se z vne-mo udeležujejo vsi člani, tudi najbolj oddaljeni. Za Velikonoč smo svirali pri procesijah v stolnici, na Travniku, v Podgori in na Kostanjevici. Gosp. Vinko Vodopivec nam je lepo ugla-sbil velikonočne himne. Pristrčno se

mu zahvaljujemo! Udeležili smo se v nedeljo dne 3. maja procesije v Ločniku in sodelovali pri društveni prireditvi v Štanjelu. Ker so člani krožka večinoma delavci in z lastnimi podporami ne morejo vzdrževati godbe, nabiramo v mestu in po deželi podporne člane, ki plačajo letno 10 lir. Vabimo premožnejša društva in člane, da pristopijo številno k podpornim članom našega krožka. Podpirali bodo s tem najmočnejšo, krščansko in slovensko godbo na Goriškem. Vsem pošiljamo prisrčen pozdrav!

Šturije. Neizprosna smrt nam je vzela iz naše srede devetnajstletnega mladeniča Alojzija Šlegel iz Fužin. Mirnega in blagega tovariša smo pokopali 27. marca. Pogreba so se udeležili društveni člani polnoštevilno. Pevski zbor mu je zapel v slovo več žalostink. Dragemu Alojziju, ki je neumorno sodeloval v društvu in pri fantovskih večerih, ohranimo trajen spomin. Naj mirno spava poleg našega Štrancarja v lepi vipavski dolini!

Gorjansko. Pomlad nas je zbudila. V nedeljo 26. aprila smo ustanovili prosvetno društvo in ga priključili delavni Prosvetni zvezi v Gorici. Društveni odbor je sestavljen takole: Petelin Alojziji, preds., Trčon Jož., podpr., Frankič Dominik, taj. in blag., Štolfa Kazimir, knjižničar in Semolič Alojzij, odbornik. Vsem bratskim društvom pošiljamo svoj močni kraški pozdrav!

Logaršče. Končno smo srečno prišli tudi mi do cilja. Dne 22. marca smo ustanovili ob veliki udeležbi članov, sosednjih društev in okrožnega predsednika lastno prosvetno društvo, ki smo mu dali ime »Naš dom«. Takoj smo pristopili tudi k Prosvetni zvezi, ker vemo, da nam je le v njej zagotovljen obstoj. V odbor smo izvolili naslednje: Kofol Jož., predsednik, Kuštrin Felicijan, podpr., Kuštrin Ferd., tajnik, Božič Ivan, blag., Ku-

štrin Štefanija in Pirih Lucija, odbornici. Zdaj gremo pa junaško na delo!

Štanjel. Na prvo majsko nedeljo smo priredili veselico. Obsegala je več pevskih točk in čarobno igro »Repoštev«. Uspeh igre, pevskega zbora, kupletov in deklamacije je bil popolnoma zadovoljiv. Udeležencev je bilo toliko, da je bila dvorana prenapolnena in so vsled drenja navzoči motili semtertja uprizoritev. Med odmori je krasno sviral Godbeni krožek iz Gorice. Vsa čast pridnim fantom in dekletom, ki so s svojo požrtvovalnostjo pokazali lepe uspehe na polju izobrazbe. Bodi izrečena tem potom najlepša zahvala tudi naši Prosvetni zvezi, ki nam je šla ob prireditvi vsestransko na roke. Fantje in dekleta: Le tako korajžno naprej!

Kobjaglava. Društvo »Kraški slavček« je že pred vojno slovelo po dobrem petju. Še danes deluje pevski zbor izvrstno. Odposlanec Prosvetne zveze nas je v zelo lepem predavanju navdušil in nam dal novih smernic za društveno poglobitev. Hvaležni smo mu!

Povir. Na Velikonoč je predaval številno zbranim vaščanom odposlanec Prosvetne zveze. Uspeh predavanja je ta, da se je tukaj priglasilo okrog 60 fantov in deklet, ki so pripravljani delati po načelih Prosvetne zveze. Na Vnebohod bomo društvo formalno ustanovili. V sosednjem Škocjanu društvo dobro deluje. Pripravljajo se na prireditve, ki jo mislijo uprizoriti na Binkoštni pondeljek. Veseli nas, da smo tudi mi začeli s potrebnim prosvetnim delom in kličemo vsem vrlim fantom in dekletom: Neustrašeno na delo! Korajža velja!

Listnica uredništva: Uganke in nekaj dopisov smo prihranili za prihodnjo številko. Dopise za junijsko številko pošljite do 31. maja!